

Vicariaat Onderwijs
Mechelen-Brussel

COLOFON

VONDeeling

Digitaal tijdschrift (4x/jaar)

Vicariaat Onderwijs
Aartsbisdom Mechelen-Brussel
Frederik De Merodestraat 18,
2800 Mechelen

Tel: 015 29 84 01 (02)
Info.mb@katholiekonderwijs.vlaanderen
www.vikom.be

Redactie:

Guido François
Jürgen Mettepenningen

Tekst + foto's:

Guido François
Jürgen Mettepenningen
(tenzij anders vermeld)

Verantwoordelijke uitgever:

Jürgen Mettepenningen

VONDeeling

Digitaal tijdschrift van het Vicariaat ONDerwijs

Nr 35 – juli 2020

INHOUD

REDACTIONEEL	2
Overgangstijd	2
ACTUALIA	3
Vorming voor schoolbesturen in tijden van corona	3
Van corona tot kerntakendebat. Zoomvergadering voor schoolbestuurders 17 juni 2020	6
Nieuwe scholengemeenschappen: laatste wijzigingen	12
Corona: een lauwerkrans ook voor preventieadviseurs	13
Netwerkgroep Overheidsopdrachten in coronamodus	15
'Grammatica van de dialoog'. De bijdrage van de Kerk aan onderwijs	18
Een Corona-heldenlied uit Brussel	27

Wil je snel naar het artikel dat je interesseert, klik dan op de titel.

REDACTIONEEL

OVERGANGSTIJD

Elk schooljaar is er een overkoepelend pastoraal thema. Dit jaar was dat "Handen vol hoop". Toepasselijker kon het niet zijn: in tijden waarin we beproefd worden is hoop een belangrijke deugd, maar hoop dient *body* te krijgen wil die deugd tastbaar zijn. Het is ongelooflijk om te zien hoeveel handen er tijdens de afgelopen coronamiserie aan de hoop gestalte hebben gegeven, ondanks alle gemengde gevoelens in het eigen hart, ondanks steeds wijzigende richtlijnen van de overheid, ondanks... En toch: al die handen! Geweldig!

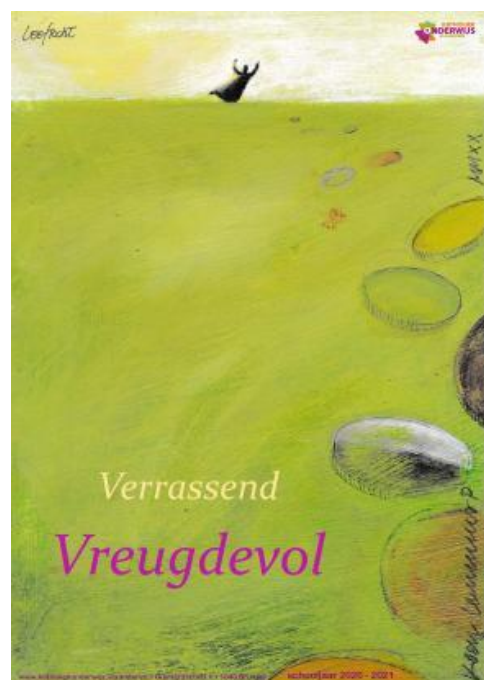

We kijken met gemengde gevoelens naar volgend schooljaar: wat gaat het worden? Een nieuwe golf van corona? Opnieuw lockdown? Tegenover al die vraagtekens staat het pastoraal thema van volgend schooljaar: "Verrassend vreugdevol", in ons bisdom vertaald als "OMG!" (*Oh my God!*). Laat ons hopen dat de doemscenario's geen uitrol kennen, maar dat het een verrassend vreugdevol schooljaar mag worden.

Tussen het jaar van de hoop en dat van de vreugde ligt de overgangstijd bij uitstek: vakantietijd! Meer dan ooit hebben we er nood aan. Laat het ons allen maar deugd doen! Tijd om eens alles los te laten, om te ontspannen, meer tijd dan anders door te brengen met de mensen die we graag zien, tijd voor rust, voor jezelf.

Een deugddoende vakantie gewenst!

Jürgen Mettepenningen
bisschoppelijk afgevaardigde Onderwijs

ACTUALIA

VORMING VOOR SCHOOLBESTUREN IN TIJDEN VAN CORONA

Sedert half maart beleven we allen wereldwijd bijzondere tijden, aan of in ons kot gekluisterd of minstens beroofd van onze normale bewegingsvrijheid. Omwille van de maatregelen om de opmars van Covid-19 te stuiten en verdere besmettingen te vermijden, moesten vele fysieke vergaderingen en andere bijeenkomsten afgelast of uitgesteld worden. Dat lot viel ook het vormingsaanbod voor schoolbestuurders te beurt. Gelukkig waren de meeste vormingen voor het schooljaar 2019-2020 al achter de rug en konden de in het derde trimester geplande initiatieven zonder al te grote problemen uitgesteld worden. Intussen is ook de vormingskalender voor volgend schooljaar bekend en gepubliceerd op de website van Katholiek Onderwijs Vlaanderen.

Om in de tussentijd onze schoolbesturen te bereiken, moesten we een beroep doen op digitale communicatiekanalen zoals Zoom en Teams. Op die manier konden we in ons bisdom al drie vergaderingen van het Comité Besturen (Cobes) via videoconferentie organiseren en een vooruitgeschoven jaarvergadering voor alle schoolbestuurders op 17 juni 2020 (zie verder).

Foto van het scherm tijdens een Zoomvergadering met het Comité Besturen

We moesten immers roeien met de riemen die we hadden. Moesten scholen zich in allerijl behelpen met afstandsonderwijs, dan moesten wij ons met spoed bekwamen in vergaderen op afstand vanuit onze veilige thuisbasis. Ondanks de sporadische technische problemen lukte dat redelijk, maar zo'n scherm tot scherm-gesprek kan een fysieke ontmoeting en de interactie tussen mensen niet vervangen. Zodra het meer is dan informatie-uitwisseling, blijft een fysieke vergadering de voorkeur genieten. Dat geldt a fortiori voor bestuursleden die niet over de nodige apparatuur en ICT-vaardigheden beschikken.

Als we realistisch zijn, dan moeten we evenwel rekening houden met een scenario waarin ook tijdens het volgende schooljaar niet alle fysieke bijeenkomsten mogelijk of gerechtvaardigd zijn. Alles wat kan bijdragen aan de gezelligheid, zoals een receptie met een hapje en een drankje blijft nog een tijd onderhevig aan afstands- en hygiëneregels. Bovendien behoort de meerderheid van onze doelgroep bij de schoolbesturen tot de risicogroep. Sommige vergaderingen en vormingssessies zullen wellicht nog een tijd via videoconferentie moeten plaatsvinden. Veel zal afhangen van de evolutie van de Coronacrisis en dus van de beschermende maatregelen die de overheid neemt.

De onzekerheid over de formule waarmee we kunnen werken – fysiek of digitaal – belette ons niet om een gevarieerd vormingsaanbod uit te werken voor schoolbestuurders en leidinggevendenden. Graag publiceren we hier apart nog eens het aanbod in het aartsbisdom Mechelen-Brussel en – in het overzicht voor schoolbesturen - ook dat in andere bisdommen.

Het eerste evenement, de **jaarvergadering voor schoolbesturen gepland op 14 september 2020**, wordt **afgelast**, enerzijds omdat we op 17 juni via digitale weg al een gelijkaardig programma hebben aangeboden voor dezelfde doelgroep, anderzijds omdat we voor sommige thema's wel degelijk nood hebben aan interactie en ontmoeting. We hopen die later in het schooljaar te kunnen plannen.

Avondsessies

De hieronder vermelde vormingssessies blijven volgend schooljaar allemaal gratis aangeboden. Het vooruitzicht dat sommige vormingssessies misschien via digitale weg worden aangeboden, maakt dat afstanden geen rol spelen en bestuurders dus evengoed een vormingssessie in een ander bisdom kunnen meevolgen, indien de sessie in hun bisdom niet wordt aangeboden of op een minder geschikt moment valt. De sessies vinden alle 's avonds plaats om 19u.

Alvast de vormingen in het eerste trimester zullen hoofdzakelijk digitaal plaatsvinden. Indien dat anders zou zijn, dan krijgen de ingeschreven deelnemers daar bericht van.

Datum	Onderwerp	Bisdom
28-09-2020	Hiërarchische lijn, preventie en welzijn op het werk	Brugge
01-10-2020	Masterplanning schoolinfrastructuur	Gent
05-10-2020	Hiërarchische lijn, preventie en welzijn op het werk	Hasselt
20-10-2020	Prioriteit: het bestuur werkt als team	Mechelen-Brussel
22-10-2020	Idem	Gent
26-10-2020	Idem	Hasselt
28-10-2020	Masterplanning schoolinfrastructuur	Brugge
16-11-2020	Financiële geletterdheid – Hoe kun je samen een meerjarenbegroting opstellen en opvolgen?	Brugge
17-11-2020	Idem	Antwerpen
19-11-2020	Idem	Gent
11-01-2021	Onthaal kandidaat- en startende bestuurders	Digitaal via Zoom
13-01-2021	Idem	Mechelen-Brussel
14-01-2021	Idem	Gent
25-01-2021	Betrokkenheid en eigenaarschap verhogen bij alle actoren	Brugge
01-02-2021	Idem	Hasselt
03-02-2021	Idem	Mechelen-Brussel
02-03-2021	Basisinformatie rond personeel en personeelsstatuten	Antwerpen
04-03-2021	Idem	Gent
22-03-2021	Pedagogisch-didactisch beleid voeren onder andere vertrekkende vanuit beschikbare data	Hasselt
24-03-2021	Idem	Mechelen-Brussel
29-03-2021	Idem	Brugge
29-04-2021	Idem	Gent
28-04-2021	Veranderingen – hoe pak je het aan?	Mechelen-Brussel
06-05-2021	Hiërarchische lijn, preventie en welzijn op het werk	Mechelen-Brussel
11-05-2021	Idem	Brugge
11-05-2021	Het beleidsdomein Identiteit voor een bestuur	Antwerpen
17-05-2021	Idem	Hasselt

18-05-2021	Hiërarchische lijn, preventie en welzijn op het werk	Antwerpen
19-05-2021	Het beleidsdomein Identiteit voor een bestuur	Mechelen-Brussel
20-05-2021	Idem	Gent

De volledige lijst en meer details over de vormingen en inschrijvingsmogelijkheden vindt u via <https://www.katholiekonderwijs.vlaanderen/vorming-voor-besturen> (huidige website) en <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/professionalisering-voor-besturen> (prowebsite - thema dat reeds bereikbaar is onder de tab 'kalender')

Vormingsaanbod overdag dat ook open staat voor bestuurders

Daarnaast is er ook een vormingsaanbod overdag met opleidingen vanuit de Dienst Bestuur & organisatie, bedoeld voor directeurs, preventieadviseurs en andere personeelsleden. Ook schoolbestuurders kunnen eraan deelnemen. We beperken ons hier tot de sessies die in het Aartsbisdom (Mechelen) en in Katholiek Onderwijs Vlaanderen (Guimardstraat) gepland zijn. Vele sessies daarvan kunnen digitaal plaatsvinden, vooral tijdens het eerste trimester.

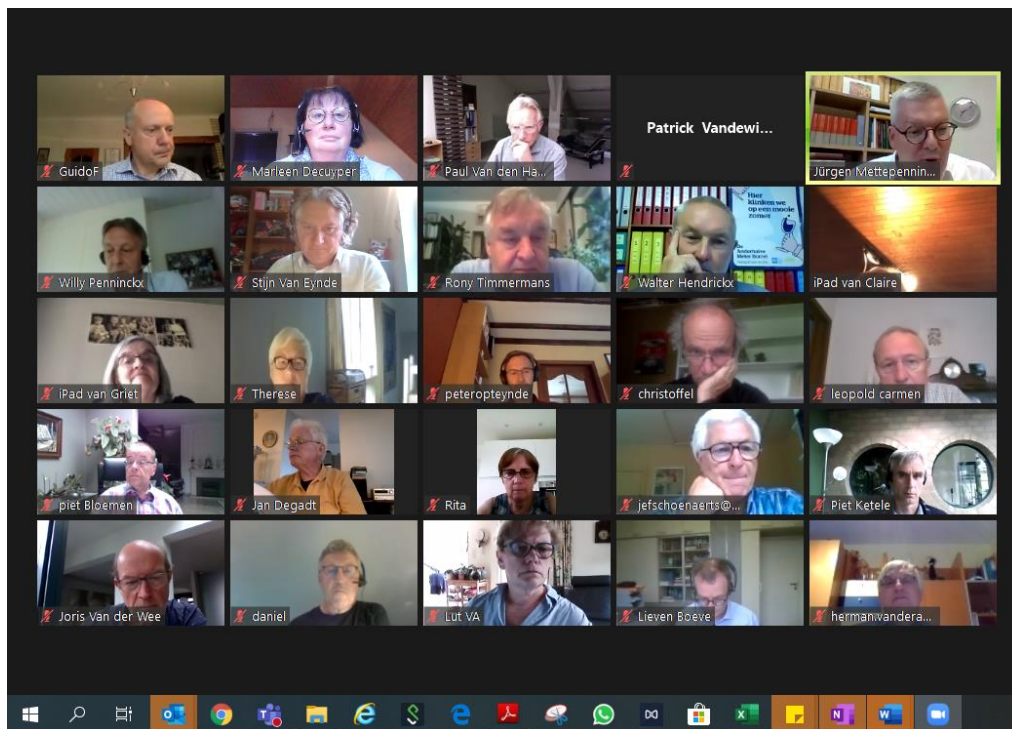

Datum	Onderwerp	Bisdom
29-09-2020	Informatiesessie WellBE	KathOndVla
08-10-2020	Basisopleiding aanspreekpunt informatieveiligheid, deel 1	Mechelen-Brussel
15-10-2020	Idem, deel 2	Mechelen-Brussel
12-11-2020	Leernetwerkdag aanspreekpunt informatieveiligheid	Mechelen-Brussel
27-11-2020	Netwerkgroep Overheidsopdrachten (13.30-16u)	Mechelen-Brussel
03-12-2020	Masterplan schoolinfrastructuur (13.30-16u)	Mechelen-Brussel
15-12-2020	Financiële geletterdheid – inzicht krijgen in de werking van een boekhouding en het kunnen lezen van de jaarrekening	Mechelen-Brussel
20-01-2021	Intervisie voor vertrouwenspersonen	Mechelen-Brussel
21-01-2021	Risicoanalyse en GEB (GDPR)	Mechelen-Brussel
02-02-2021	Financiële geletterdheid – aan het werk: het kunnen interpreteren en managen van financiële informatie	Mechelen-Brussel
18-03-2021	Aansprakelijkheid in het kader van welzijn op het werk	Mechelen-Brussel
23-03-2021	Netwerkgroep Overheidsopdrachten (13.30-16u)	Mechelen-Brussel
22-04-2021	Hacken in de klas	Mechelen-Brussel
11-06-2021	Netwerkgroep Overheidsopdrachten (13.30-16u)	Mechelen-Brussel

VAN CORONA TOT KERNTAKENDEBAT. ZOOMVERGADERING VOOR SCHOOLBESTUURDERS 17 JUNI 2020

Op 17 juni 2020 organiseerden we voor het eerst een soort jaarvergadering voor schoolbestuurders via digitale weg. De drie thema's waren: de coronamaatregelen voor het onderwijs, het kerntakendebat binnen Katholiek Onderwijs Vlaanderen en de onderwijsactualiteit.

Een Zoom-videoconferentie in plaats van een fysieke bijeenkomst, dat was even wennen. We hadden de laatste maanden al ervaring opgedaan via tal van Zoom- of Teams- sessies, met een beperkte groep of met de leden van het Comité Besturen (zestiental deelnemers). Die avond logden echter gemiddeld 32 tot 35 geïnteresseerde bestuurders in. Iedereen had de kans gekregen om vooraf een online bevestiging in te vullen om zijn of haar bekommernissen of suggesties mee te delen met betrekking tot het einde van het schooljaar, evaluatie en deliberatie in coronatijden, over de Zomerschool, de opstart van het nieuwe schooljaar en het welbevinden van alle betrokkenen. Zeven besturen waren daarop ingegaan en hun reacties werden vooraf aan iedereen bezorgd. De directeur-generaal van Katholiek Onderwijs Vlaanderen, Lieven Boeve, was present om op alle vragen in te gaan. Dat deed hij trouwens in elk van de vijf bisdommen, tussen 9 en 18 juni 2020.

Screenshot tijdens de Zoomvergadering voor schoolbestuurders op 17 juni 2020

Bekommernissen over de coronamaatregelen

Lieven Boeve begon met dankwoorden voor de volgehouden inspanningen van scholen en schoolbesturen. Het was een onuitgegeven situatie, zonder scenario, waarbij de overheid gestart was vanuit het perspectief van de volwassenen, met draconische veiligheidsmaatregelen, soms dubbelop (fysische afstand en mondklappers). De richtlijnen volgden elkaar ook snel op, mede vanuit voortschrijdend wetenschappelijk inzicht en maatschappelijke noden en verwachtingen. De communicatie verliep niet altijd duidelijk, de beslissingslijnen waren heel verschillend, zodat we ons soms afvroegen wat er nu (al) beslist was en wat niet, wat de marge was op de beslissingen, welke bubbels we moesten respecteren en of er al dan niet een mondklapperverplichting van toepassing was. In het geding was de veiligheid en bescherming van het personeel en de leerlingen. Er was minder oog voor de pedagogische

organisatie: het leerverlies, leerlingen die afhaken, het welbevinden in relatie tot het maatschappelijke draagvlak.

Boeve bracht nog even de verschillende fases in herinnering:

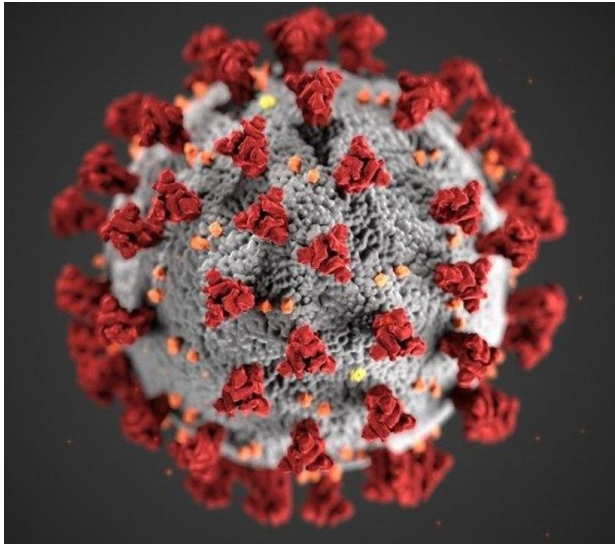
Fase 1 (vanaf 28 februari 2020): het verbod op buitenlandse reizen en wat te doen met leerlingen die ziek worden?

Fase 2 (vanaf 15 maart): onderhoudsmodus, aanloopleren;

Fase 3 (vanaf 15 mei): aanloopleren, noodopvang;

Fase 4 (vanaf 2 juni): verdere opening van de scholen, aanloopleren, aanbod noodopvang;

Wat wordt het bij de start van het nieuwe schooljaar?

Er is regelmatig sociaal overleg. De onderwijsverstrekkers zitten samen met vakbonden, de minister, de administratie en virologen (de GEES). Aanvankelijk dachten zij dat de scholen na de paasvakantie gewoon weer zouden opengaan. Er was nood aan perspectief, een stabiele organisatie en anderzijds waren er de virologische gegevens, die onderhevig waren aan voortschrijdend inzicht. De inspectie bevroeg de basis- en secundaire scholen, mede op vraag van het COV en Katholiek Onderwijs Vlaanderen, dat als doel vooropstelde dat scholen zelf moesten kunnen beslissen hoe ze het binnen het uitgetekende kader zouden aanpakken, afhankelijk van de eigen context, doelgroepen, beschikbaar personeel en infrastructuur. De veiligheid van leerlingen en personeel staat daarbij voorop. Er was een taakverdeling tussen de GEES en de onderwijspartners.

Deze knelpunten vragen om een oplossing:

Deze knelpunten vragen om een oplossing:

- Er is bijkomende financiering nodig voor het extra poetspersoneel, poetsmateriaal en hygiëne maatregelen. De scholen doen er goed aan die kosten aan de overheid mee te delen, alsook de inkomsten die ze gedeeld hebben door de afgelasting van schoolfeesten en dergelijke.
- De kerntaak van het onderwijs is lesgeven. Het is eerder aan lokale besturen om opvang te organiseren, al dan niet samen met scholen. Ze krijgen daar ook een vergoeding voor. Voor de zomerscholen ondersteunen en begeleiden scholen waar het nodig is. Op zich is dat een goed initiatief, maar het is niet evident het te vragen aan een lerarenploeg die aan vakantie toe is. Vanuit Katholiek Onderwijs Vlaanderen biedt Dieter Hoedekie daarvoor ondersteuning, vanuit de Pedagogische begeleiding voor het aartsbisdom zijn Iris Philips en Alain Noëz de contactpersonen.
- De organiseerbaarheid én virologische noodzaak, het opvolgen van de contactbubbel. We kunnen kinderen tot niets verplichten, ook niet in het secundair onderwijs. Net buiten de school trekken ze zich vaak niets aan van de contactbubbel waarbinnen ze geacht worden te blijven. Over het algemeen is het onderwijs aan zwaardere regels onderworpen dan de rest van de maatschappij.
- Wat op 1 september? Wellicht gaat de overheid werken met dreigingsniveaus, die variëren afhankelijk van de virologische curves. Een gunstig uitgangspunt is dat er blijkbaar minder besmettingsgevaar uitgaat van kinderen jonger dan 14 jaar. In dat geval zouden alle leerlingen van het basisonderwijs en de eerste graad secundair onderwijs naar school kunnen gaan. In het secundair onderwijs zal waarschijnlijk een hybride vorm van lesgeven toegepast kunnen worden, waarbij fysieke lessen afgewisseld worden met afstandsleren. Elementair moet zijn dat we alle leerlingen kunnen bereiken. Dat dient doelgroepspecifiek en met de nodige pedagogische vrijheid te gebeu-

ren. Het is belangrijk dat de scenario's voor iedereen duidelijk zijn. Lieven Boeve hoopte die duidelijkheid over de scenario's al te krijgen tegen 1 juli en zeker tegen half juli, zodat directeurs het nieuwe schooljaar goed kunnen organiseren.

Tot slot opperde Boeve nog deze beschouwingen: er bleef een wrang gevoel hangen bij de laatste versoepeling, er is de politieke profileringsdrang, de terreinbezetting door het kabinet, de administratie en inspectie, de druk van de onderwijsvakbonden, die vooral oog hebben voor de veiligheid van het personeel en bijdragen tot de cumulatie van veiligheidslogica's. Tot slot is er de druk van de samenleving, die het onderwijs als opvang beschouwt, de economie vooropstelt en een eenzijdige visie heeft op leerverlies. Gelukkig krijgen we van ouders en ouderverenigingen veel appreciatie voor onze inspanningen.

Met deze presentatie had Lieven Boeve de meeste bekommernissen uit de bevraging behandeld. Over de vrees voor beroepsprocedures bij negatieve evaluaties zei hij dat sommige ouders overtuigd kunnen worden en andere niet. Het komt er dan op aan de beslissing van de klassenraad zeer goed te motiveren. Desnoods kan men herexamens overwegen.

Kerntakendebat

Het tweede grote thema van de videoconferentie was het kerntakendebat dat in de schoot van Katholiek Onderwijs Vlaanderen gevoerd wordt, met als doelstelling de kwaliteitsvolle dienstverlening en belangenbehartiging vanuit de netwerkorganisatie in de toekomst te garanderen en tegelijkertijd een antwoord te bieden op de maatschappelijke en andere uitdagingen. De directeur-generaal wil dat doen vanuit de dynamiek van de ledenvereniging, met op dit moment een zeshonderdtal schoolbesturen, adviesraden voor alle niveaus, ondersteuningsnetwerken en comités besturen in elk bisdom...

Waaronder dat initiatief genomen is, vloeit voort uit de optimalisering van de pedagogische begeleiding na de hervisitatie, de evolutie van de eigen werking, de besparingen en de financiële situatie, die moeilijker wordt door de discrepantie tussen het duurder wordende personeel en de dalende werkmiddelen. Ook de poli-

tiek-maatschappelijke context maakt het er niet gemakkelijker op.

Over het kerntakendebat vonden er al vele consultaties plaats: een bevraging bij besturen, directeurs en personeel, focusgroepen, een werkgroep van de raad van bestuur die principes heeft uitgewerkt, die werden getoetst bij adviesraden, comités besturen en de leden van de raad van bestuur. Binnenkort wordt er gestart met projecten. Ondanks de besparingen wil Katholiek Onderwijs Vlaanderen de pedagogische begeleiding zo dicht mogelijk bij de scholen brengen en de schaarse middelen zo efficiënt mogelijk besteden.

De netwerkorganisatie wil meer inzetten op haar kerntaken: dienstverlening, belangenbehartiging en vertegenwoordiging. De dienstverlening dient een meerwaarde te hebben of goedkoper te zijn dan elders op de markt. Men mikt op schoolnabije ondersteuning en pedagogische begeleiding op maat

van de leden en vanuit eenzelfde visie. De nieuwe Pro-website zal instaan voor eigentijdse communicatie.

De ploeg van pedagogische begeleiders voor het aartsbisdom Mechelen-Brussel in september 2019

Scholen kunnen binnen hun ledenbijdrage rekenen op verzekerde dienstverlening en extra dienstverlening tegen kostprijs. Het is de bedoeling scholen deskundiger te maken en hun beleidsvoerend vermogen te versterken. Dat kan ook door kennisdeling binnen ons netwerk, bijvoorbeeld voor overheidsopdrachten. In de Academie worden alle nascholingsactiviteiten samengebracht. Er wordt ook samengewerkt met hogescholen en voor sommige vormingen zal Katholiek Onderwijs Vlaanderen een makelaarsrol vervullen.

Lieven Boeve hoopt het kerntakendebat en de hele reorganisatie af te ronden met een congres in het voorjaar 2021. Daarvoor zoekt hij nog een geschikte, voldoende grote locatie.

Vragenronde

- Een deelnemer vroeg of er soms niet dubbel gewerkt wordt met het Departement Onderwijs, bijvoorbeeld voor vragen over personeel. Wat is dan de meerwaarde om die dienstverlening te blijven aanbieden in de Guimardstraat? Het antwoord was dat de ervaring leert dat scholen vaak meer willen dan de technische uitleg, ze zoeken mensen die met hen meedenken. Uit de tevreden reacties leidt Boeve af dat de eigen dienstverlening nog altijd een meerwaarde biedt.
- Een volgende vraag betrof de BOS-begeleiding. Dat project, dat deels door de overheid gefinancierd werd – en waarvan nog niet zeker is of die overheid daar nog mee voortdoet – blijft nog twee schooljaren voortlopen. Katholiek Onderwijs Vlaanderen blijft die BOS-ondersteuning belangrijk vinden en wil het project over twee jaar evalueren. Schoolbesturen die van die ondersteuning willen genieten, wachten dus beter niet meer te lang af. Nood aan bestuurlijke optimalisering zal er altijd blijven.

- De Vicariale diensten verzorgen identiteitsondersteuning. Die blijft uitdrukkelijk een plaats krijgen, zoals blijkt uit het belang dat Katholiek Onderwijs Vlaanderen hecht aan identiteit via het Vademecum zorgbreed en kansrijk onderwijs, het leerplan *Zin in leren! Zin in leven!*, Leeftocht enzovoort. Lieven Boeve vond het fijn dat identiteitsbegeleiders modellen hebben uitgewerkt voor het einde van het schooljaar.
- Wat met de schoolnabije ondersteuning van de pedagogische begeleiding in tijden van besparingen? Boeve vond dat we eerst moeten proberen van die besparingen af te geraken en riep het onderwijsveld op dat zelf eens aan de Minister te zeggen. Tijdens het kerntakendebat is er gezocht naar manieren om de efficiëntie te verhogen. De expertise dient Vlaanderenbreed samengelegd te worden en we moeten inzetten op nieuwe methodieken.
- Wat gebeurt er met DOKO, de BTW-plichtige dochter-vzw van Katholiek Onderwijs Vlaanderen? Eventueel wordt daar een gemengde vzw van gemaakt, afhankelijk van hoe de divisiewetgeving evolueert. DOKO is hoofdzakelijk bezig met overheidsopdrachten en we moeten opletten dat een claim van een bedrijf dat zich benadeeld voelt de hele organisatie niet in gevaar brengt.
- Wat met de lidgelden? Die verschillen nu in het basis- en het secundair onderwijs. Historisch is die financieringswijze verschillend gegroeid. Het secundair onderwijs betaalt meer, mede omdat het marktaandeel van het katholiek secundair onderwijs groter is. Het is ook een vorm van solidariteit omdat het basisonderwijs ondergefinancierd is. Door de gelijktrekking van de werkingsmiddelen in het kleuteronderwijs met die in het lager, zal ook het aandeel van het basisonderwijs stijgen.
- Er is blijkbaar weinig aandacht voor digitalisering. Die heeft door corona aan belang gewonnen, hoewel het digitale nooit het contactonderwijs zal kunnen vervangen. We kennen nu de mogelijkheden en de grenzen en wellicht zal het digitale leren onderdeel worden van de hybride vorm van lesgeven die mogelijk in de hogere jaren van het secundair onderwijs een vaste plek verwerft. Een belangrijke randvoorwaarde is wel dat elke leerling toegang moet hebben tot het internet en over een laptop moet kunnen beschikken.

Actualiteit

Als laatste onderdeel van de avond sneed Lieven Boeve de onderwijsactualiteit aan. Wat de besparingen betreft, staan de goedgekeurde maatregelen in het programmadecreet:

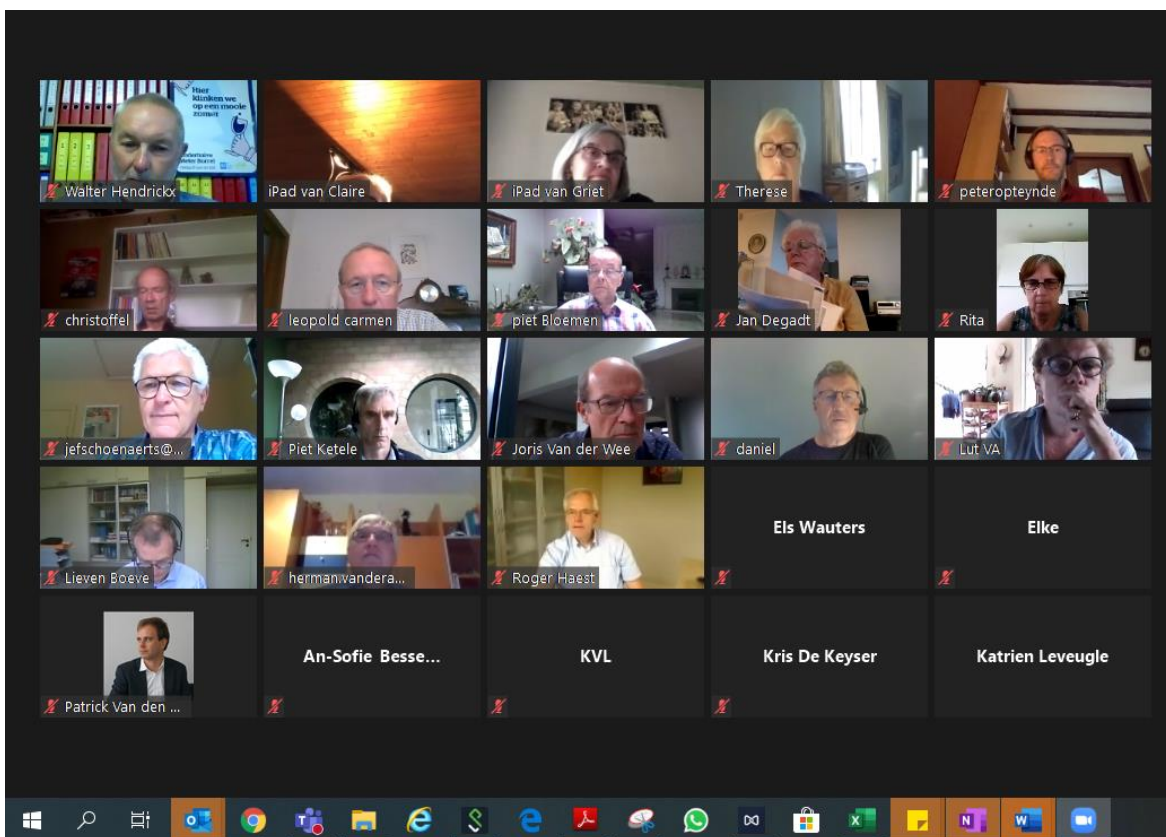

- Stopzetting van het systeem van vervangingseenheden in het basis- en het secundair onderwijs vanaf 1 juli 2020;
  - Stopzetting van het lerarenplatform in het secundair onderwijs;
  - Stopzetting van de herstelling in 1A en 1B;
  - Nieuw is de daling van het aanwendingspercentage voor de uren godsdienst, van 98% naar 96,57%;
- Verplichting tot vaste benoeming in alle niveaus. Daardoor bestaat de kans op overbenoeming, maar die personeelsleden kunnen gereffecteerd worden door de Vlaamse reffectatiecommissie, die opnieuw in het leven geroepen is. Die verplichting tot vaste benoeming is voor vijf jaar vastgelegd. De overheid hoopt dat het lerarenberoep daardoor opnieuw aantrekkelijk wordt;
  - Op de agenda staat nog de versnelling van de vaste benoeming, met als motivering de besparing (ten koste van het federale budget) en de herwaardering van het lerarenberoep. Vraag is of het schoolbestuur of de directeur daardoor nog beleidsruimte heeft. Er is dan nood aan een effectieve

en efficiënte evaluatieprocedure en een beoordeling met werkpunten. De vraag rijst waarom er dan nog een TADD (Tijdelijke Aanstelling van Doorlopende Duur) moet bestaan. Voor intrinsiek gemotiveerde leraren is dat niet nodig, voor extern gemotiveerde personeelsleden kan het een extra duwtje in de rug zijn.

- De overheid pleegt inbreuken op de vrijheid van onderwijs door te besparen op de pedagogische begeleiding en door de maatregelen betreffende de eindtermen (format en hoeveelheid) en de leerplannen (strengere regels, vaste namen voor structuuronderdelen SO, het vakkenbesluit...). Ook het Steunpunt OnderwijsOnderzoek (SONO) wordt afgeschaft.

Een deelnemer uitte nog zijn bekommernis over de versnelde benoeming en de verlofstelsels en hoopte dat een TAO (Tijdelijk Andere Opdracht) er niet door gevat wordt. Hij vreesde een gigantisch probleem, zeker als we gaan moeten benoemen in uren die we uiteindelijk opsparen en niet organiseren. Een andere deelnemer pleitte in het kader van de vaste benoeming voor het recht op falen en een formatieve en summatieve evaluatie. Katholiek Onderwijs Vlaanderen stelt voor niet vast te benoemen na één jaar, maar wel een evaluatie te houden met werkpunten.

Een bestuurder vroeg in hoever schoolbesturen betrokken worden bij de beoordeling van stagiairs van de lerarenopleiding. Moeten besturen daar volledig buiten blijven? Lieven Boeve belofde dat aan te kaarten bij de lerarenopleidingen.

Een laatste vraag ging over de financiering van schoolgebouwen en of er opnieuw huursubsidies zouden komen. Daarvoor komt er wellicht een nieuwe oproep, maar dat moet nog bevestigd worden.

Jürgen Mettepenningen, Bisschoppelijk afgevaardigde voor het onderwijs en gelegenheidsmoderator, sloot de interessante Zoom-meeting af met een dankwoord aan Lieven Boeve voor zijn heldere toelichting en antwoorden op de vragen en aan de deelnemende bestuurders voor de openhartige dialoog.

NIEUWE SCHOLENGEMEENSCHAPPEN: LAATSTE WIJZIGINGEN

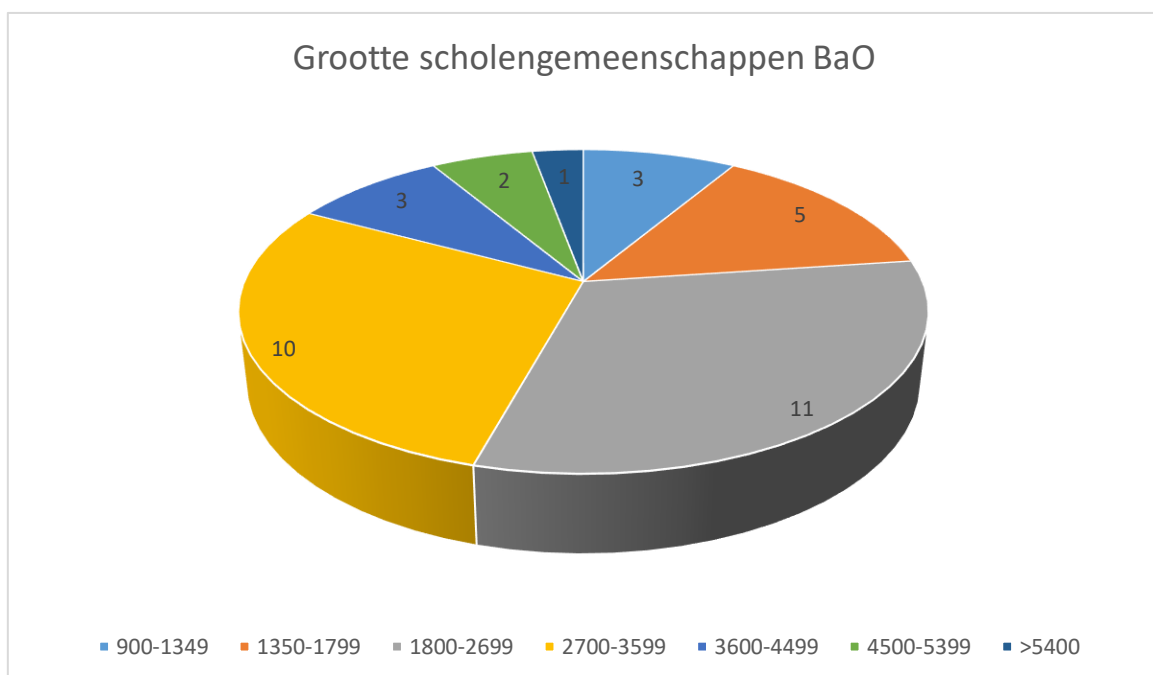
In het vorige nummer van *VONDeling* (nr 34, april 2020) vermeldden we de lijst van nieuwe scholengemeenschappen zoals die in februari goedgekeurd was door de Diocesane Plannings- en Coördinatie-commissies voor het basis- en voor het secundair onderwijs. Intussen zijn er in het basisonderwijs nog wat wijzigingen aangebracht aan de samenstelling en de naamgeving.

- De scholengemeenschap die de regio Aarschot-Betekom, Houwaart, Baal, Tremelo, Rotselaar en Ramsel omvat en als voorlopige naam 'Crescendo' doorgegeven had, zal nu '**Arcadia Basis**' genoemd worden. Alle scholen behoren immers tot het nieuwe schoolbestuur Arcadia.
- De fusie van de Brusselse scholengemeenschappen Katholiek Onderwijs Brussel Zuid en Groene Vallei kreeg als naam '**Tweebergen**'.
- Nog in Brussel besliste de Vrije Basisschool Kameleon te Haren over te stappen van scholengemeenschap Brussel Noord (**BruNo**) naar scholengemeenschap **Klaveren 7**, die op die manier 9 scholen en 8 verschillende schoolbesturen telt.
- De scholengemeenschap met de mysterieuze voorlopige naam XXX, zal voortaan door het leven gaan met de naam **Syrius**, een schitterende ster aan het firmament van de regio Zennevallei (Halle, Lembeek, Sint-Pieters-Leeuw) en Pajottenland (Kester).
- De scholengemeenschap die scholen van de vroegere scholengemeenschap PLUS, Zoniën en SKBL in de regio Leuven samenbracht, ruilt de werknaam 'Type-X' in voor **Kruispunt**.

Door de wijziging in de scholengemeenschap Klaveren 7 stijgt het leerlingenaantal daar boven 1800 leerlingen, waardoor ze meer incentives ontvangt. Op die manier blijven er maar vijf scholengemeenschappen (14,3%) in de categorie 1350-1799 leerlingen en komen er elf (31,5%) in de categorie 1800 tot 2699 leerlingen.

De tabel met de grootte van de scholengemeenschappen wijzigt dus als volgt:

900 – 1349: 3 (9%)	2700 – 3599: 10 (29%)	>5400: 1 (2,8%)
1350 – 1799: 5 (14,3%)	3600 – 4499: 3 (9%)	
1800-2699: 11 (31,5%)	4500 – 5399: 2 (6%)	

CORONA: EEN LAUWERKRANS OOK VOOR PREVENTIEADVISEURS

De plotselinge lockdown-maatregelen die sedert half maart 2020 ook aan het onderwijs opgelegd werden en de geplande heropening van de scholen vanaf 18 mei, hebben niet alleen de leidinggevenden van de scholen en de schoolbesturen een versnelling hoger doen schakelen. Ook de preventieadviseurs kwamen volop in het vizier bij het uitwerken van risicoanalyses om de terugkeer van leerlingen en personeel zo vlot en veilig mogelijk te doen verlopen.

Het was op 12 maart, toen de overheid aankondigde dat vanaf maandag 16 maart alle scholen gesloten moesten worden en dat ze moesten overschakelen op afstandsonderwijs, nog niet duidelijk voor hoelang die lockdown en dat zogenaamde pre-teachingsysteem gehandhaafd zou blijven. Velen hoopten dat alles weer zou kunnen hervatten na de paasvakantie. Dat was echter buiten het sterk oprijkende Covid-19-virus gerekend. Wellicht waren de preventieadviseurs werkzaam in het onderwijs zich nog het meest bewust van de maatregelen die nodig waren om een veilige terugkeer mogelijk te maken. Als geen andere zijn zij vertrouwd met risicoanalyses en veiligheidsprocedures. Dat kwam hen goed van pas zodra de Veilig-

heidsraad de te nemen maatregelen voor de gedeeltelijke heropening van de scholen aankondigde. De preventieadviseurs kregen een cruciale rol in de risicoanalyse die elke school diende uit te voeren om aan de noodzakelijke afstands- en hygiënische regels te voldoen. Het is mede op basis van hun advies en dat van de Externe Dienst voor Bescherming op het Werk dat het schoolbestuur - de hiërarchische lijn - een beslissing diende te nemen. Het schoolbestuur kon zo'n advies niet zomaar naast zich neerleggen. In dat geval zou het zelf verantwoordelijk gesteld worden voor problemen die daaruit voortvloeiden.

Na de paasvakantie was het voor de preventieadviseurs alle hens aan dek. Gelukkig moesten ze niet allemaal het warm water uitvinden en geïsoleerd optreden. Er kwam ondersteuning vanuit de Dienst Bestuur & organisatie van Katholiek Onderwijs Vlaanderen en er was in het aartsbisdom ook de Diocesane Stuurgroep Preventieadviseurs. Daarbinnen hadden preventieadviseurs uit diverse scholen al de gewoonte elkaar te bevragen, ervaringen en materialen uit te wisselen, expertise door te geven en dergelijke. Alfred De Wit nam als voorzitter van die Stuurgroep al snel het initiatief om via videoconferentie een overlegmoment te organiseren. Op 29 april konden een zevental leden van de Stuurgroep zich al buigen over hoe ze de toen gelanceerde coronamaatregelen het best konden toepassen. Er bleven immers nog heel wat vragen hangen, omdat de schoolinfrastructuur doorgaans niet aangepast is voor verregerende maatregelen inzake hygiëne (voldoende wastafels) en afstanden tussen leerlingen in de klas. Bovendien konden de richtlijnen van dag tot dag veranderen, zoals het maximale aantal leerlingen in een klasbubbel (op een bepaald moment van tien naar veertien).

Tijdens het overleg van 29 april werd beslist om de **Terugkomdag voor preventieadviseurs** die had moeten plaatsvinden op **31 maart, uit te stellen** naar het volgende schooljaar. Omdat het nog niet duidelijk is welke activiteiten op welk moment plaats zullen mogen vinden, zal de Stuurgroep pas in oktober 2020 beslissen of die Terugkomdag nog in de loop van het eerste dan wel het tweede trimester zal doorgaan.

Voorts brachten de preventieadviseurs heel concrete vragen aan waarmee ze worstelden. Bijvoorbeeld of bordenwissers een bron van infectie konden zijn bij wissel van leraren en welke veiligheidsinstructies zij daaraan konden koppelen. Idem met het al dan niet gebruik van mondkapjes, gelaatschermen en plexiwanden. Er waren veel vragen over de haalbaarheid van maatregelen in een onderwijscontext. Hoe de kinderen uit elkaar halen in de noodopvang? Wat met branddeuren als aanbevolen wordt zoveel mogelijk deuren open te laten? Kun je in technische ateliers leerlingen aan de-

zelfde machines laten werken of moet je dat gebruik ernstig inperken, en hoe bereik je dan je doelstellingen? Hoe kan het poetspersoneel al die lokalen tijdig ontsmet en geïmproviseerd worden? Al die vragen vergden creatieve oplossingen. Gelukkig wist Franky Wauters, die binnen Katholiek Onderwijs Vlaanderen de specialist is van preventie, veiligheid en welzijn op het werk, voor vele vragen slimme oplossingen te bedenken. Hij stelde ook voor om in de daaropvolgende weken Zoom-sessies open te stellen voor alle preventieadviseurs om zoveel mogelijk vragen op te vangen, suggesties te doen, materiaal en ervaringen uit te wisselen.

Op 12 mei hadden we een vergadering van onze Stuurgroep gepland en die lieten we ook via Zoom doorgaan. Het was een week voordat de scholen weer zouden opengaan en de communicatie vanuit de overheid bleek nog altijd niet duidelijk. De preventieadviseurs, die samen met directeurs en andere personeelsleden al vele overuren hadden gedraaid, stelden zich nog vragen over de haalbaarheid van sommige maatregelen. Zo moesten zij bijvoorbeeld adviseren om bepaalde lokalen niet of gedeeltelijk niet te gebruiken omdat de hygiëne niet gewaarborgd kon worden, tenzij het onderwijzend personeel daar zelf voor ingeschakeld zou worden. De risicoanalyse moest voortdurend aangepast worden. Iedereen nam zijn taak bijzonder ernstig, want niemand wou een besmetting riskeren waarvan aangetoond zou kunnen worden dat de oorzaak lag bij ontoereikende preventie- of veiligheidsmaatregelen. Het draaiboek om social distancing toe te passen en bubbels te vormen bleek een groot stuikelblok te zijn. Franky Wauters vond dat vele principes eigenlijk ook buiten coronatijden beter toegepast zouden worden: handhygiëne voor en na een activiteit en ontsmetten van toestellen voor en na gebruik.

Tijdens de gesprekken was er ook aandacht voor het psychosociaal welzijn van het personeel en van de leerlingen. Die aspecten mogen zeker niet verwaarloosd worden. De procedures bij het vaststellen van een besmetting op school werden doorgenomen en er werd ook al nagedacht over hoe het volgende schooljaar zo normaal mogelijk georganiseerd kan worden.

Aangezien er na de opstart vanaf 18 mei nog vele vragen verwacht werden, plande Katholiek Onderwijs Vlaanderen in die week nog extra Zoom-sessies. De leden van onze Stuurgroep werd aangeraden aan te sluiten bij de digitale sessie van 18 mei om 16.30 uur. De scholen die al proef-gedraaid hadden op vrijdag 15 mei waren tevreden over het vlotte verloop, de goede aanwezigheid van leerlingen, het brengen en ophalen van leerlingen in verspreide slagorde. Het afstand houden en het gebruik van mondmaskers bleken nog heikele punten. Op de speelplaatsen van basisscholen was het moeilijk om vermenging van contactbubbels tegen te gaan. Bij de voor- en naschoolse opvang werden die regels weinig gerespecteerd. De scholen beschikten ook over te weinig personeel om ze te doen naleven. Het doorschuifstelsel met bakken speelgoed die na gebruik op één dag een paar dagen niet gebruikt worden, bleek te werken. Na 72 uren zou er van het plastic speelgoed geen besmettingsgevaar meer kunnen uitgaan. Lesgeven met een gelaatsscherm kan nagalm veroorzaken en is ook niet altijd aangewezen. Een mondmasker is belangrijker, zeker als er niet voldoende afstand tot de leerlingen of collega's gegarandeerd kan worden. Als leerlingen een mondmasker moeten dragen (in het secundair onderwijs), dan zou het eigenaardig zijn als leraren dat niet doen. Maar toegegeven, erg comfortabel is dat niet als je uren les moet geven met zo'n hinderlijk ding voor je mond en je neus. Een dikke pluim voor ons onderwijzend personeel dat ze er in die moeilijke omstandigheden alles aan doen om hun primaire opdracht op kwalitatieve wijze te vervullen. Voor velen is het een combinatie met het organiseren van afstandsonderwijs, voor de meesten onder hen ook een nieuwe ervaring die ze met veel trial and error proberen te realiseren.

Als er al iets goeds voortvloeit uit de coronacrisis, die nog geruime tijd ons onderwijs en de hele maatschappij zal beheersen, dan is het wel dat het werk van de preventieadviseurs echt naar waarde wordt geschat. Terwijl hun rol soms wel eens ondergewaardeerd bleef, wordt die dankzij de crisis nu wel duidelijk anders, positiever ingeschat, onmisbaar ook. Net als in de zorgsector is het hoog tijd om ook hun statuut en het aantal uren waarin ze tewerkgesteld worden, te herzien en op te waarderen.

NETWERKGROEP OVERHEIDSOPDRACHTEN IN CORONAMODUS

Ook de vzw DOKO, een dochter-vzw van Katholiek Onderwijs Vlaanderen, heeft tijdens de coronacrisis haar nut bewezen. Op korte tijd moesten scholen immers op zoek naar beschermingsmateriaal zoals gelaatsschermen, plexiwanden, mondmaskers en handschoenen, en voorts ontsmettingsmiddelen en poetsproducten. De vzw DOKO speelde daarop in

door in allerijl nieuwe raamovereenkomsten uit te werken en bestaande overheidsopdrachten uit te breiden naar de gevraagde artikelen.

Op 12 juni 2020 was er een gezamenlijke vergadering gepland van de netwerkgroepen overheidsopdrachten van de bisdommen Antwerpen en Mechelen-Brussel. Die vergadering werd vervangen door een digitaal overleg via Zoom. Het eerste agendapunt betrof **persoonlijk beschermingsmateriaal**.

Daarvoor publiceerde DOKO een bestek voor een nieuw raamcontract. Het gaat over chirurgische mondkmaskers, handgel, infrarood-thermometers, wegwerphandschoenen en plexi gelaatsschermen. Elke provincie is een perceel. De gunningscriteria zijn de prijs en de volumekorting. De vaste leveringstermijn staat in de technische voorwaarden. Begin juli moesten alle bestekken binnen zijn, zodat scholen vanaf 1 augustus kunnen bestellen. Het was geen sinecure om dit alles binnen zo'n korte tijd te realiseren in een verhitte markt.

Ten tweede heeft DOKO ook een raamovereenkomst **schoolmeubilair** voorbereid met als gunningscriteria: inventarisprijs, volumekorting, een korf uit de catalogus, service bij/na levering en montage, technische kwaliteit, gebruiksgemak en innovatie en duurzaamheid. Er is gekozen voor een cascade van vier leveranciers in een bepaalde volgorde. DOKO zorgt voor een webshop op zijn website waar scholen kunnen bestellen als doorgeefluik naar de leverancier. Er is ook mogelijkheid tot leasen of huren. Een lid van de netwerkgroep wees erop dat leasen een kostprijs heeft. In sommige gevallen zou

het voordeliger zijn bij de bank een lening af te sluiten. In de raamovereenkomst zijn ook elektronische borden opgenomen. De vier leveranciers kunnen het aanbieden. Later wil DOKO daar echter een aparte raamovereenkomst voor uitwerken. Toevoegen van turntoestellen zou niet interessant zijn.

Een derde raamovereenkomst die in de pijplijn zit betreft de aankoop van **netwerkcomponenten** van verschillende achterliggende

fabrikanten. Het gaat over het verstrekken van een site-survey en het verlenen van advies en ondersteuning bij specifieke netwerkproblemen.

DOKO is ook de voorbereidingen gestart om de bestaande raamovereenkomst **Verzekeringen** tegen 1 september 2021 te vervangen. IC-verzekeringen is er opnieuw het best uitgekomen als makelaar. DOKO mikt op een globaal mandaat voor een heel pakket verzekeringen: arbeidsongevallen, brand en alle risico's elektronica, burgerlijke aansprakelijkheid bestuurders, schoolpolis en omnium. Optioneel komen daar nog bij: reisverzekering, cyberverzekering, rechtsbijstand, vrijwilligersverzekering enzovoort. Het voorstel wordt op 9 juli voorgelegd aan een klankbordgroep. In het najaar komen er nog infosessies met IC-Verzekeringen en worden er mandaten opgevraagd bij de scholen die wensen deel te nemen. Het contract wordt opgesplitst in percelen per soort verzekering. Een lid van de netwerkgroep suggereerde er ook een verzekering voor grote bouwprojecten en verkorte procedures aan toe te voegen.

Voor **Energie (aardgas en elektriciteit)** vroeg DOKO wie wou meedoen aan een evaluatie van de aankoopstrategie die nu over drie jaar verspreid verloopt.

Intussen is de energiemarkt aan enorme schommelingen onderhevig en misschien vraagt dat een andere aanpak.

Intussen is DOKO aan het werken aan een **applicatie**, waarvoor het nog kerndata moet invoeren en een testfase voor de gebruikers moet organiseren. Dat kan ten vroegste in september.

We kregen een **stand van zaken van de lopende raamovereenkomsten**. Het contract voor **schoonmaak** is tijdelijk uitgebreid bij Alpheios, wegens de vraag naar handgels en mondkmaskers. Er werden tijdelijke leveranciers op de website geplaatst die na een mini-onderzoek geselecteerd werden. Voor sommige scholen kwam die service te laat. Voor de **personal computers** is er een nieuwe folder uitgegeven met toestellen leverbaar vanaf eind juni 2020.

De raamovereenkomst voor **catering** dient opnieuw opgestart te worden. Wie verbeterpunten heeft, mag die doorgeven.

Tot slot stelde DOKO de wijzigingen in zijn organisatie voor: Stefan Deweerdt is sedert januari terug naar Technische Scholen Mechelen. Als nieuw personeelslid is Kristine De Saeger aangenomen, die nog een directeursfunctie heeft gehad in Opwijk.

Een afgevaardigde van het Lucernacollege, dat ook mag deelnemen aan de overheidsopdrachten onderhandeld door DOKO, stelde vast dat de prijs die onderhandeld werd voor handboeken basisonderwijs overeenkomt met die welke de school rechtstreeks kon krijgen. Ondanks de opdeling in 23 percelen, per arrondissement, zijn er niet zoveel kleinere spelers die deelnemen aan de opdracht, waardoor één grote speler een bijna-monopolie heeft verworven. De marges voor boekhandelaars zijn ook bijzonder klein.

De deelnemers vonden het digitale vergaderplatform best handig en niet storend. Daarom werd afgesproken om in de toekomst fysieke vergaderingen af te wisselen met digitale. Een volgende vergadering voor Mechelen-Brussel is alvast gepland op 27 november 2020 om 13.30 uur. Dat is tot nader order een fysieke vergadering. Al wie geïnteresseerd is, mag deelnemen, na aanmelding via de website van nascholing.be.

‘GRAMMATICA VAN DE DIALOOG’. DE BIJDRAGE VAN DE KERK AAN ONDERWIJS

Deze tekst is een groeitekst – Suggesties zijn welkom bij de bisschoppelijk gedelegeerden – De tekst wordt gepubliceerd op de website van het Vicariaat Onderwijs van elk Vlaams bisdom – Begin oktober 2020 wordt de tekst in aangepaste versie (op grond van feedback) gepubliceerd op die websites.

Wat heeft de Kerk te maken met onderwijs? Zijn dat geen twee gescheiden werelden geworden? Heeft de Kerk een toegevoegde waarde te bieden aan het gebeuren op school en in onderwijs? Kortom: wat heeft ze er (nog) te zoeken? In deze bijdrage beogen we beknopt aan te tonen dat de Kerk een fundamentele dimensie is van het katholiek onderwijs in Vlaanderen en Nederlandstalig Brussel. Dat doen we door te focussen op de organisatorische bronnen van katholiek onderwijs, de geestelijke bron, de cultuur van dialoog en tot slot de dialoog in de structuren. Afronden doen we met te wijzen op de eigen roeping van de Kerk. Daarmee richten we ons in deze tekst veeleer op de bijdrage van de Kerk aan onderwijs dan op het omgekeerde.

Op deze banner engageerden alle medewerkers van het Vicariaat Onderwijs Mechelen-Brussel en van de pedagogische begeleiding zich voor het katholiek onderwijs.

Oorsprong

Katholieke scholen erkennen hun oorsprong voornamelijk in het initiatief van een parochie, een bisdom of een religieuze congregatie/orde. Dus vanuit christelijke geloofsgemeenschappen die de vorming van kinderen en jongeren wilden organiseren, ook in hun groei als christen. Ze wilden daarom voorzien in instellingen waar leerlingen onderricht zouden ontvangen opdat ze zouden uitgroeien tot jongvolwassenen die degelijk opgeleid, zelfstandig en geïnspireerd aan de slag konden gaan op de arbeidsmarkt en in de samenleving. En nog steeds!

Wanneer vandaag Katholiek Onderwijs Vlaanderen, als opvolger van het in 1957 opgerichte Nationaal Secretariaat van het Katholiek Onderwijs (NSKO) en het in 1993 daarvan afgesplitste Vlaams Secretariaat van het Katholiek Onderwijs (VSKO), zichzelf een leden- en netwerkorganisatie noemt, dan is het op grond van de oorsprong van de scholen helder dat het netwerk er reeds was voor de organisatie bestond. Anders gezegd: het kerkelijke netwerk was de humus voor het onderwijsnetwerk. Nog anders gezegd: geen netwerkorganisatie zonder de Kerk van de afgelopen eeuwen.¹

De Kerk van toen heeft zich verder ontwikkeld in een veranderende context, waarbij tussen Kerk en context de draad al een hele poos niet meer exclusief is noch overal stevig. Toch worden veel scholen gedragen door de band met bisdom, parochie, congregatie of orde, alvast door de christelijke spiritualiteit. De secularisering heeft niettemin gemaakt dat er tussen de twee elementen van de term ‘katholieke school’ wat meer afstand is gekomen, waardoor ‘katholiek’ in plaats van als eerste woord nu meer wordt benadrukt als adjectief. Maar

¹ We ontlene deze gedachte aan een gesprek met mgr. Johan Bonny, bisschop-referent voor het Nederlandstalig katholiek onderwijs. De geschiedenis van het katholiek onderwijs onderbouwt deze gedachte volledig, cf. Jan De Maeyer & Paul Wynants (red.), *Katholiek onderwijs in België: Identiteit in evolutie, 19de-21ste eeuw*, Antwerpen: Halewijn – Averbode: Averbode, 2016.

is dat *in se* niet de geëigende plaats die ‘katholiek’ toekomt in het onderwijs? Onderwijs draait immers rond vorming. Die vorming is gedragen door de katholieke traditie. Dat was zo bij de oorsprong en dat is vandaag zo. Alleen dient het meer en meer te worden verantwoord, niet het minst omdat “wat vandaag ter discussie staat niet alleen de mogelijkheid is en de zinvolheid van godsdienst en godsge-

loof, maar de identiteit zelf van het christelijk geloof”, zoals kardinaal De Kesel (*foto links*) al drie decennia geleden schreef.²

De Kerk waarvan sprake is de gemeenschap van gelovigen, een christelijke beweging die traditie is geworden en niet gedacht kan worden zonder het instituut van de rooms-katholieke Kerk. De Kerk waarover we hier spreken is als dusdanig draagster, behoeder én deel (zie de geloofsbelijdenis) van christelijk geloof en katholieke traditie. En daardoor ook steeds meer dan enkel haar zichtbare gestalte wegens haar fundamentele component van mysterie. Wat/wie zich katholiek noemt, kan hier in wezen niet los van gedacht worden – integendeel.

Geest

De katholieke traditie woont niet louter in het verleden, het is een levende traditie. Ze leeft dus ook vandaag en is voortdurend in ontwikkeling, in steeds wisselende contexten. Centraal staat de christelijke inspiratie, gefundeerd op de boodschap van en over Jezus Christus. Het is in zijn geest dat allen die zich katholiek noemen, willen leven. Dat geldt evenzeer voor *alles* wat zich katholiek noemt, zoals het katholiek onderwijs en katholieke scholen. De Blijde Boodschap – het evangelie – geldt als inspiratiebron, kom-

pas en toetssteen.

De vorming die in het katholiek onderwijs centraal staat is doordrenkt van een specifiek pedagogisch project dat de geest van de Blijde Boodschap in zich draagt. Dat christelijk pedagogisch project krijgt gestalte in leerplannen en begeleiding, maar het diepst van al in de manier waarop de christelijke mensvisie concreet gestalte krijgt in het onderwijsgebeuren van leraar en leerling, in het bijzonder in de zorg voor kinderen, jongeren en degenen onder hen die meer aandacht behoeven.

Ook in de leiding van de school wordt verondersteld dat de geest van de katholieke traditie er mag waaien. De directeur kan daarbij de rol van spilfiguur vervullen: wat zij/hij belangrijk vindt, vindt ook het team belangrijk. En ook het schoolbestuur wordt verondersteld in zijn beleid ruimte te geven aan de Geest, die kan inspireren, stimuleren en corrigeren. Hoe omgaan met leerlingen wier ouders in armoede leven, met onbetaalde facturen? Welk personeelsbeleid voeren? Enzovoort. De geest waarbinnen een school werkt, kent geen domeinen waar die niet mag waaien.

Naast het feit dat de geest van de katholieke traditie gekoppeld wordt aan concrete onderwijs- en schoolfacetten, wordt die geest soms uitdrukkelijk gethematiseerd. We denken daarbij in het bijzonder aan de pastorale werking binnen de school. Of aan de band met de parochie, waar een basisschool bijvoorbeeld partner kan zijn in de voorbereiding van Eerste Communie en Vormsel.

Binnen Katholiek Onderwijs Vlaanderen wordt gewerkt met pastorale jaarthema's, die Vlaanderenbreed in de bisdommen worden uitgerold ter ondersteuning en inspiratie van hoe men er op school

---

² Jozef De Kesel, *Hoe is Uw naam, waar zijt Gij te vinden? Over de verantwoording van het christelijk geloof*, Tielt: Lannoo, 1988, p. 69.

mee aan de slag gaat. Identiteitsbegeleiders spelen daarbij een belangrijke rol. Ook het blad *Leeftocht*, inmiddels bezig aan zijn 35ste jaargang, dat het jaarthema maandelijks een ander gelaat geeft via gebed en bezinning (zie afbeelding links).

De grootste kracht van onderwijs zijn mensen en hun getuigenis. Op dat vlak mogen er terecht verwachtingen zijn naar wie werkzaam is binnen het katholiek onderwijs, maar ook voor wie actief is binnen de Kerk. Een kwarteeuw na de zogeheten 'Opdrachtsverklaring' van het VSKO ondertekenden zowel kardinaal Jozef De Kesel namens de Vlaamse bisschoppen als directeur-generaal Lieven Boeve van Katholiek Onderwijs Vlaanderen op een ledencongres samen met honderden schoolbestuurders de 'Engagementsverklaring' voor al wie werkzaam is binnen een katholieke school. Die verklaring stelt met betrekking tot de Kerk dat zij "verwacht dat een katholieke dialoogschool in een sterk veranderde context op authentieke wijze getuigenis weet af te leggen van de christelijke boodschap", maar er staat ook: "Op haar beurt verwacht een katholieke dialoogschool dat de Kerk zich blijvend in de dialoog met de school engageert en ook vandaag jongeren en jongvolwassenen weet te inspireren".³

Kardinaal Jozef De Kesel op het ledencongres van Katholiek Onderwijs Vlaanderen in januari 2019 waarop de Engagementsverklaring werd ondertekend.

In dit kader verdienen diegenen een bijzondere vermelding die de lestijden godsdienst geven in het basisonderwijs en het vak in het secundair onderwijs, zowel in het katholieke net als in de andere netten. Elk van die leraren heeft niet alleen talenten en competenties, maar behoort ook tot de kerkgemeenschap en mede op grond daarvan krijgt zij/hij van de bisschop het mandaat en de zending om

---

³ Zie <https://pincette.katholiekonderwijs.vlaanderen/meta/properties/dc-identifier/Sta-20190118-5>. Over de engagementsverklaring, zie Tom Uytterhoeven & Marijke Van Bogaert, *Engagementsverklaring van het katholiek onderwijs: Samen werken aan katholieke dialoogscholen in Vlaanderen*, in *In dialoog*, januari 2019, p. 18-21.

namens de Kerk rooms-katholieke godsdienst te onderrichten. Daarbij speelt hun authentiek getuigenis uiteraard een belangrijke versterkende rol.

Leraren die godsdienstles geven aan het werk tijdens de Dag van de godsdienst op 22 maart 2019 in het Diocesaan Pastoraal Centrum te Mechelen © Foto: Inspectie-begeleiding r.-k.-godsdienst

Traditie en het getuigenis daarvan zijn niet enkel voorbehouden voor degenen die godsdienst geven noch louter gebonden aan woord en onderricht. Ook bezinning en stilte, kunst en verbeeldingskracht vragen een plaats evenals de combinatie van dat alles in gebedsmomenten en vieringen die op school of in het kerkgebouw kunnen plaatsvinden. Misschien is er op school zelf een kapel of een stille ruimte, met naast het christelijke karakter een zekere plaats voor andere levensbeschouwingen?

Een van de eigenschappen van de geest is dat er ontelbaar verschillende vertolkingen van zijn, ook op school. 'God op school' is zodoende geen monolithische zaak of iets dat overal op dezelfde wijze gestalte zou moeten/kunnen krijgen.

Cultuur van dialoog

Het is niet omdat de tijd voorbij is van onderwijs 'enkel voor katholieken, enkel door katholieken', dat de katholieke traditie geen rol meer te spelen heeft. Zowel vooraan in de klas als op de schoolbanken gaat het over mensen met een verschillende achtergrond, ook op levensbeschouwelijk vlak. Dat is een rijkdom. En die nodigt uit tot gesprek. Precies de kwaliteit van die dialoog behoort tot de kern van de onderwijs- en schoolcultuur. De stem van eenieder mag daar klinken zoals die is, waarbij ook de stem van katholieken en van de katholieke traditie mag klinken. Die laatste krijgt uit principe (getuige de voormelde geest en het pedagogisch project) zelfs een stem als er geen katholiek in de klas te bekenen is.

Sinds het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) is in de Kerk de poort naar positieve dialoog tussen levensbeschouwingen opengezet.⁴ Dat proces is sindsdien alleen maar versterkt. Paus Franciscus

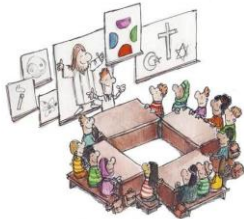

spreekt van ‘een grammatica van de dialoog’ en beklemtoont de grote waarde van dialoog in heel zijn discours, in het bijzonder ten aanzien van jongeren en van andere godsdiensten.⁵

Zoals de Blijde Boodschap grotendeels bestaat uit dialogen van Jezus, zo heeft de katholieke traditie zich sindsdien alleen maar kunnen uitbouwen en ontwikkelen via dialoog, al was dat eeuwenlang tot aan het concilie vanuit een maat-

schappelijk dominante positie. Meer dan ooit is er vandaag nood aan dialoog, met respect voor elkaar, wie welke positie ook inneemt.

KATHOLIEKE DIALOOGSCHOOL

WISSEL OP DE TOEKOMST

Didier Pollefeyt, Jan Bouwens, Paul Vereecke
Met een bijdrage van Lieven Boeve

halewijn KU LEUVEN

In Katholiek Onderwijs Vlaanderen staat het project van de katholieke dialoogschool centraal als integrale kadervisie.⁶ Daarmee stelt men heel duidelijk voorop dat ‘het katholieke’ niet apart staat van al het andere in onderwijs en op school, maar verweven is met alles. Anders gesteld: tot de onderwijs- en schoolcultuur behoort wezenlijk het perspectief van de katholieke traditie. Niet als saus bovenop alles of als garnituur naast al het andere op het bord, maar als gist in de deeg.⁷ Toch, hoezeer gist een onzichtbare kracht is van het deeg, het project van de katholieke dialoogschool dient gestalte te

⁴ Zie *Nostra Aetate – Verklaring over de houding van de Kerk ten opzichte van de niet-christelijke godsdiensten*, in *Constituties en decreten van het Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie*, Leusden: Stichting Ark, 1986, p. 243-248.

⁵ Zie *Christus leeft – Christus vivit*, postsynodale apostolische exhortatie over jongeren, 25 maart 2019, Brussel: Licap, 2019 en *Menselijke broederlijkheid: Voor wereldvrede en samenleven* van paus Franciscus samen met grootimam Ahmad al-Tayyeb, 4 februari 2019, Brussel: Licap, 2019. Over Franciscus en dialoog, zie het vierde hoofdstuk van Jürgen Mettepenningen, *Franciscus: Zien, oordelen en handelen in een wereld die op hol slaat*, Kalmthout: Polis, 2019, p. 137-163.

⁶ Zie Lieven Boeve, *Een integrale kadervisie*, in Didier Pollefeyt, Jan Bouwens & Paul Vereecke, *Katholieke dialoogschool: Wissel op de toekomst*, Antwerpen: Halewijn, 2016, p. 147-163. Op 3 maart 2016 keurde de Raad van Bestuur van Katholiek Onderwijs Vlaanderen de visietekst goed – de tekst staat in *Katholieke dialoogschool: Eigentijds tegendraads*, Antwerpen: Halewijn, 2016, p. 15. Vermeldenswaard is hier dat in de *Opdrachten voor het katholiek basisonderwijs in Vlaanderen* van 2013 (Brussel: DOKO) de eerste van vijf opdrachten precies identiteit is (overigens gelden deze opdrachten en het gros van wat er over wordt gezegd in dit boekje in wezen tevens voor het secundair onderwijs).

⁷ Cf. Jürgen Mettepenningen, *De smaak van Gods tederheid: Pastorale werking in de katholieke dialoogschool*, in Lieven Boeve, Jürgen Mettepenningen en Didier Pollefeyt (red.), *Liefde in tijden van katholieke dialoogschool*, Antwerpen: Halewijn, 2017, p. 59-73.

krijgen in het concrete leven van onderwijs, op maat van elke school en situatie.⁸ Naast het vak rooms-katholieke godsdienst en de schoolpastoraal gaat het daarbij over een visie en manier van werken op tal van concrete onderwijs- en schooleigen domeinen.

thomas
www.godsdienstonderwijs.be

In 2017 schreven de Vlaamse bisschoppen een verklaring over *Het vak rooms-katholieke godsdienst op het kruispunt van samenleving, onderwijs & kerkgemeenschap*.⁹ Reeds in die titel zit de dialoog vervat. En het geactualiseerde leerplan rooms-katholieke godsdienst voor het secundair onderwijs van 2019 draait zowel inhoudelijk als methodologisch rond de dialoog tussen context, katholieke traditie en de identiteit van de leerling.¹⁰ In een multiculturele maatschappij is degelijk levensbeschouwelijk onderricht noodzakelijk, in dialoog met elkaar: gelovigen, anders-gelovigen, ampergelovigen en niet-gelovigen. Het digitale ondersteuningsplatform THOMAS (www.godsdienstonderwijs.be), dat deels draait op middelen van de bisschoppenconferentie, biedt daartoe veel concrete informatie en impulsen, met zomaar eventjes meer dan 20.000 mensen op het werkveld die (gratis) geabonneerd zijn op de maandelijkse nieuwsbrief!

Tot slot van dit luik een opmerking van belang: ook al is er grotere nood aan verantwoording in tijden van zowel groeiend onbegrip ten aanzien van het christelijk godsgeloof als van dunner wordende draden tussen de Kerk enerzijds en onderwijs en samenleving anderzijds, sinds een decennium is er maatschappijbreed veel aversie en onbehagen ten aanzien van de Kerk omwille van alle schandalen van pedofilie, gepleegd door geestelijken, ook in het onderwijs. Hoe kan dergelijke Kerk, ondanks haar Blijde Boodschap, idealen en al de rijke kanten van haar traditie, een gezagvolle en betrouwbare partner zijn in de dialoog nu haar authenticiteit zo schrijnend werd geschonden in eigen schoot? Er is de afgelopen tien jaar al veel uitgelegd moeten worden, waarbij vertegenwoordigers van de Kerk nederig vergeving vroegen,

⁸ Cf. Fons Uytterhoeven, *Een uitdagend woord: Inspiratie in het dagelijks leven op school*, Antwerpen: Halewijn, 2016. We verwijzen ook naar de eindverhandeling van Bert Raman, *Waar is God op school? Schoolpastoraal van concept naar praktijk in de katholieke dialoogschool: Pastoraal handelen en good practices in secundaire scholen in West-Vlaanderen*, masterverhandeling KU Leuven, juni 2020.

⁹ Vlaamse bisschoppen en Erkende Instantie, *Het vak r.-k. godsdienst op het kruispunt van samenleving, onderwijs & kerkgemeenschap*, Brussel: Licap, 21 september 2017.

¹⁰ *Leerplan rooms-katholieke godsdienst voor het secundair onderwijs – geactualiseerde versie*, Antwerpen: Halewijn, 14 januari 2019.

slachtoffers van misbruik beluisterd hebben en – breder – sindsdien met vragende ogen een beroep blijven doen op het onderscheidingsvermogen van mensen: de Kerk is veel meer dan de zonden van haar zonen.

Misviering tijdens het directiecongres secundair onderwijs van het aartsbisdom Mechelen-Brussel in Blankenberge in maart 2019. Kardinaal De Kesel ging voor, samen met de plaatselijke pastoor.

Naast de verantwoording is dus het element van geloofwaardigheid gekomen. Op dat laatste vlak heeft de Kerk de afgelopen jaren in Vlaanderen stap voor stap geprobeerd haar verloren authenticiteit te herstellen. Niet om terug te keren naar de positie van weleer, wel om zich vanuit het evangelie en al het goede van het verleden zo geloofwaardig mogelijk – waardig aan het geloof – in te zetten vanuit verschillende perspectieven om mensen te ondersteunen en te bemoedigen. De figuur en boodschap van paus Franciscus helpen daarbij, evenals structuren die overeind zijn blijven staan, zij het gehavend. Blijft staan dat de ruimte voor de Kerk in het onderwijs in grote mate afhankelijk is geworden van het beleid en de goodwill van onderwijzensmenschen. De Kerk moet haar vertrouwen vandaag *verdiennen* en is bereid daarvoor alle inspanningen te doen, in een cultuur van dialoog, vanuit haar eigen spirituele bronnen, vanuit haar kracht, als het ware in een geest van ‘herbeginnen bij Jezus Christus’.¹¹

Over structuren en besturen

Met instemming van de bisschoppen is bij de overgang in 2015 van VSKO naar Katholiek Onderwijs Vlaanderen, deze organisatie ontwikkeld tot een ledenorganisatie: het zijn vooreerst de schoolbesturen die samen de organisatie vormen, zij het niet zonder de Kerk. De Raad van Bestuur van Katholiek Onderwijs Vlaanderen bestaat grotendeels uit schoolbesturen en telt ook de bisschop-referent voor onderwijs en de vijf bisschoppelijk gedelegeerden in haar kring (waardoor elk Vlaams bisdom is vertegenwoordigd).

---

¹¹ Daarmee verwijzen we naar de titel van een boek van bisschop Johan Bonny, *Herbeginnen bij Jezus Christus*, Antwerpen: Halewijn, 2019.

De leden van Katholiek Onderwijs Vlaanderen – de schoolbesturen – bepalen het beleid van hun school, ook op het vlak van identiteit. De *Gids voor besturen* spreekt over een ‘geïntegreerd identiteitsbeleid’ waarbij “alle beleidsdomeinen identiteitsgevoelig zijn”.¹² Dat sluit aan bij de integrale kadervisie, waar we het eerder over hadden.

De band met de oorsprong kan samen met de eigen bijdrage van de Kerk vanuit haar traditie, geest en stem in de dialoog enkel gegarandeerd worden in de mate dat zowel elke katholieke school als Katholiek Onderwijs Vlaanderen *de ruimte* voor de christelijke inspiratie en de Kerk vanuit het beleid structureel verankert in de eigen werking. Identiteit en kerkverbondenheid zijn inderdaad geen vrijblijvende zaken.

Vanuit de Kerk is elke bisschop verantwoordelijk voor het katholiek onderwijs in zijn bisdom (canonieke bevoegdheid) en hij heeft daartoe een bisschoppelijk gedelegeerde aangeduid om hem daarin bij te staan. Die gedelegeerde leidt het vicariaat Onderwijs van het bisdom, dat in zijn werking sterk verweven is met Katholiek Onderwijs Vlaanderen (vandaar de naam ‘vicariale diensten’ in het organogram van Katholiek Onderwijs Vlaanderen, al vallen die niet samen met het vicariaat als dusdanig).¹³ Voorts zit zij/hij de Diocesane Planings- en Coördinatiecommissie (DPCC) voor, waar samen met diverse geledingen (ouders, personeel, schoolbesturen, bisdom) beslissingen worden genomen over vestigingsplaatsen van scholen en over het organiseren of afstoten van studierichtingen. Eigenlijk is de DPCC het ene structurele luik van wat de ‘familieraad’ van het katholiek onderwijs kan worden genoemd. Ook het andere luik zit de bisschoppelijk gedelegeerde voor: het Comité Besturen (COBES), waar verkozen schoolbestuurders van de regio, die samenvalt met de grens van elk bisdom, maandelijks samenkomen. COBES geldt als forum of platform waar informatie doorstroomt van schoolbesturen naar de diverse gremia van Katholiek Onderwijs Vlaanderen waarin leden van COBES zetelen, en vice versa. Het COBES is tevens een reflectiekamer, waar fundamentele thema’s, bekommernissen en actualiteit besproken worden.

Vele katholieke scholen zijn van oudsher gehuisvest in gebouwen die toebehoren aan kerkelijke instanties: bisdommen, parochies en religieuze congregaties/ordes. De scholen kunnen via erfpachten of huurovereenkomsten gebruik maken van die infrastructuur en dat tegen doorgaans heel voordelige voorwaarden. Soms is de jaarlijkse erfpachtcijns laag of stort de kerkelijke eigenaar die gedeeltelijk of zelfs volledig terug, afhankelijk van de overeenkomst die daarover gesloten is.

Bovenal: de gedeelde roeping tot dienstbaarheid

Het draait in de Kerk niet rond de Kerk, maar rond dienstbaarheid in de geest van Jezus Christus. Centraal in die dienstbaarheid staat niet onderwijs of onderwijsinstelling, niet eender welk bestuur of eender welke structuur: het gaat om de leerling. De Kerk ziet precies hier haar roeping: vanuit een integrale mensvisie leerlingen waar mogelijk in ontmoeting brengen met Jezus Christus om hen vanuit de kracht van die ontmoeting te versterken in hun groei. Dat ‘in ontmoeting brengen’ is een zaak van

---

¹² Katholiek Onderwijs Vlaanderen, *Gids voor BESTUREN: Leidraad voor bestuurders van het katholiek onderwijs*, Brussel: DOKO, 2019, p. 78.

¹³ Voor het concrete kader en de invulling ervan, zie het tiende hoofdstuk van het organiek reglement van Katholiek Onderwijs Vlaanderen: <https://pincette.katholiekonderwijs.vlaanderen/meta/properties/dc-identificer/Sta-20180228-14>.

woorden en daden, waarbij authenticiteit van belang is: zeggen wat je doet, doen wat je zegt, én durven aangeven *van waaruit* je alles zegt en doet. Zo wordt de dienstbaarheid verruimd en geduid door het aspect van verkondiging.

Katholiek Onderwijs Vlaanderen en bisschoppen, schoolbestuurders en bisschoppelijk gedelegeerden, pedagogisch begeleiders, godsdienstinspecteurs-begeleiders en leraren: allen delen vanuit ieders perspectief de roeping van dienstbaarheid naar leerlingen. Geen macht, maar kracht. Vereende krachten! *Tous ensemble*, volgens de “grammatica van de dialoog”, trouw aan de eigen identiteit, met de zegen van God vooral:

De vijf bisschoppelijk gedelegeerden bij hun bezoek in Rome in juni 2019 (© Francis Loyens)

De bijdrage die het katholicisme kan leveren aan de opvoeding en de interculturele dialoog ligt in de terugkoppeling naar de gezamenlijk gedragen centrale klemtoon op de mens als persoon, die zijn/haar steentje bijdraagt in de relaties met anderen. Katholieke scholen erkennen in Jezus de hoeksteen van hun antropologisch en pedagogisch paradigma; zij moeten de ‘grammatica van de dialoog’ in de praktijk brengen, niet als een technisch hulpmiddel, maar als een fundamentele manier om zich tot anderen te verhouden. Katholieke scholen moeten over hun eigen identiteit nadenken omdat wat ze kunnen geven op de eerste plaats datgene is wat ze zelf zijn.¹⁴

Francis Loyens
Jürgen Mettepenningen
An Quaghebeur
Lieve Van Daele
Dirk Van Rossem,
Bisschoppelijk gedelegeerden Onderwijs

---

¹⁴ Congregatie voor de Opvoeding, *Educating to Intercultural Dialogue in Catholic Schools: Living in Harmony for a Civilization of Love*, 28 oktober 2013, nr. 57 (vertaling van Engelse tekst van http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccatheduc/documents/rc_con_ccatheduc_doc_20131028_dialogo-interculturale_en.html).

EEN CORONA-HELDENLIED UIT BRUSSEL

Via de link pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/corona-heldenverhalen kon je de laatste maanden vele pareltjes lezen van heldenverhalen die katholieke scholen te vertellen hadden over hoe ze met de Coronacrisis omgingen. Wij waren vooral gecharmeerd door het liedje 'Als het over is'. Dat heeft **Hans Bouchier**, leraar in de Sint-Joris Basisschool te Brussel, zelf geschreven, gecomponeerd en gezongen. Hij weet treffend de hunkering naar de normale leefsituatie weer te geven van een kind tijdens de lockdown. Je kunt het beluisteren via de link <https://www.youtube.com/watch?v=X7owQaapjik>. Wij vroegen hem de tekst, zodat u er ook van kunt genieten.

Als het over is

Mama ik ben bang, waarom draagt iedereen een masker
Waarom zit ik op slot en is het buiten lenteprachtig
Mijn boek is uit, mijn spel gespeeld
Die video al veel gedeeld
Ik verveel me en ik kan het niet meer aan

Maar straks, als het over is, dan gaan we naar de zoo
Dan ga ik kussen met mijn liefje en bij opa op de schoot
Maar straks als het over is, dan wil ik naar de kermis,
wil ik gamen met m'n maat en fietsen op de straat

Mama ik wil weg, 'k wil naar het pleintje met mijn vrienden
'k Wil 1000 bollen ijs en heel veel kriebelbeestjes vinden
Mijn huiswerk is al lang gedaan en ik wil liever buiten gaan
Waarom toch, kan jij me niet verstaan

Maar straks, als het over is, dan draai ik de muziek
op een feest van 1000 kinderen en niemand is nog ziek
Straks als het over is, dan kook ik met vriendinnen, en dan
een groot pyjamafeest, zoals er nooit één is geweest

Papa doe eens iets, jij hebt toch mega-superkrachten
Sla dat virus dood, want iedereen is aan het wachten
'k Wil echt niet naar het ziekenhuis, dan blijf ik echt nog liever thuis
Maar ik verveel me, ik kan het niet meer aan

Maar straks als het over is, dan zwem ik in de zee
Groot zandkasteel, papieren bloem en iedereen doet mee
Straks als het over is, dan zijn mijn lippen blauw
van iedereen te kussen waar ik superveel van hou

Voor de muzikanten onder de lezers, deze technische gegevens: dit lied is gespeeld met capo 2

Strofe: am e dm am am e dm am e am e am dm e am	Ref: am g c am Am g c am Am g e am Am g e am
--	---

